

Pāvils Gruzna

MĒMAIS ZVANS

Leģenda četrās ainavās

Dramatiskā literatūra Nr. 21

A. Gulbja apgādībā, Rīgā

Personas :

Kapteins Grants.

Valda, viņa sieva.

Maiva, viņu meita.

Tilda, bārenīte - kalpone.

Ints, jauns jūrnieks.

Cimba, viņa audžu tēvs, vecs jūrnieks.

Jūrasteters, ciema vecākais, jūrnieks.

Grieta, viņa sieva.

Putā, ķesteris un skolotājs.

Gūtmans, mācītājs.

Remesis, celtnu meistars.

Allits, zēns.

Ciema ļaudis, zvejnieki, jūrnieki, sievas un bērni.
Notiekas reālos apstākļos, jūrmalas Dzintarcīemā.

Pirmā ainava.

(Notiekas augstā jūrmalas kāpā. Lejā redzama jūras selga. Apkārt vētru nomākts priedulājs. Iesānis balto pret debesu un jūras zilgmi Dieva klētiņas mūrs, ar robotu ieeju, virs kuņas karājas šonera models.)

I. skats.

(Tālumā dzird ērģeļu akordus. Starp Dzintarciema ļaudīm, kas sastājušies apkārt, nāk no Dieva klētiņas kāzu gājiens: jaunais pāris Ints un Maiva, viņu vedēji Cimba un Grieta un tad citi tuvinieki ar mācītāju.)

Jūrasteters (teic apsveikšanas runu). Dzintarciemnieki! Mana sirds nu nejēdz, ko vairāk sveikt, vai jauno pāri, kas mums visiem liek atcerēties, ka arī mēs reiz bijām jauni, vai jauno zvanu — kas nu atkal modinās no miega ir mūsu Dzintarciemu, ir kāpas, ir tur lejā snaudošo jūras selgu... Man tik pilna sirds, ka... ka pietrūkst vārdu... Runājat jūs, mācītāja kungs!

Gutmans. Ciema vecākais, — Jūrasteters, pareizi iesāka! Dzintarciemā šodien liela goda diena. Kā balta būra uz stalta kuģa, nu atkal stāv uz augstās kāpas no drupām atjaunota mūsu Dieva klētiņa, kuņā mēs visnotaļ varēsim nolikt savas sirdis... Un no augšas sudraba zvans runās pār visu apkārtni un jūru savus aicinošos, glāstošos, un dziedinošos mūžības vārdus! Un līdzī tam, kā divas kaijas, iznirst mūsu priekšā jaunais laimīgais pāris, sākot savu drošo lidojumu pretī dzīves vētrām un negaisiem, no sudra-

bainām zvana skaņām sev varoņspēkus smeldamies... Kam mēs te mūsu starpā par visu šo prieku vispirms lai pateicamies? Lai liecina Remesis!

Remesis. Es, kā šīs Dieva klētiņas atjaunotājs, liecinu mūsu Dzintarciema priekšā, ka visus līdzekļus šim darbam deva mūsu ciema turīgākais vīrs — kapteins Grants. Pēdējā pavasaļa vētrā, ar dzīvības briesmām, viņš uz sava „Albatrosa“ pārveda no aizjūras smagu zvanu, klausaties un dzirdat: Zvanu no tīra sudraba! Zvanu, kāda nav apkārtējos jūras krastos, un visā mūsu zemē. To es godam tornī nostiprināju. Un nu tas šodien pirmo reizi skanēs!.. (Putai.) Tas ir viss. Runājat jūs!

Putai. Ja, uz paša kapteiņa Grantā vēlēšanos, sudraba zvans šodien pirmo reizi skanēs par godu mūsu Dzintarciema jaunsalaulātam pārim Maivai un Intam, tiem un mums visiem laimi vēstīdams...

Jūras tētērs (spiezdams roku Grantam). Paldies tev no Dzintarciema un no draugiem par šo gaišo prieka stundu, kuŗu tu esi sagādājis visiem, visiem... (Uz ļaudīm.) Saucat līdzī man: Evò, kapteinim Grantam! Evò jaunajam pārim — evò, evò!

(Dzintarciema ļaudis sauc jūsmoti: „Evò, evò, evò — deviņdesmit deviņas reizas un vēl reiz: Evò!“)

Grants (nomierinādams apkārtējos). Ne priekš sevis, ne priekš jums, bet priekš visiem es liku celt šo Dieva klētiņu. Un ne tam Dievam, pie kuŗa nāk sērst tikai vieni, vai otri... Es to cēlu vispasaules Dievam, vispasaules ticībai un nevainīgai bērna sirdij... Jūs paši, kas jūras gaitās norūdijušies, zināt, ka pie Dieva iet sērst, kā mīļi bērni, arī klusā okeana salu mežoņi... Jaunais sudraba zvans lai pauž vienu vienīgu pasaules ticību, brālību un mīlestību! Lai viss tas arī jaunā pāra sirdīs mājō... Uz to es viņus tepat brīvās jūras priekšā sveicinu!

Valda (pieiedama). Un es tos mūžīgās jūras priekšā svētīju! Lai jūsu mīla arvienu liega, tā kā

rāma šodien jūra! (Skūpstā jauno pāri.) Sargā mūsu
Maiviņu no vētrām!

I n t s (droši). Es vētru nebīstos! Lai viņas nāk!

M a i v a. Es kā kaija vētrai pretī turēšos.

G r i e t a (apsveikdama). Tavs vārds jau par to
liecina: tu mūsu baltā Maiva - kaija .. Lido nu sava
jaunā vīra laimes laivai līdz!

C i m b a (Intam). Kāds man iekšējs prieks un
mierinājums, ka es tevi novadīju cerētā ostā, kuŗas
mieru un laimi, patiesi runājot, tu esi sen jau nopel-
nījis!

I n t s (Cimbu apskaudams). Paldies tev no sirds,
manas laimes sargs — Cimba, mans audžu tēv! Man
viss no tevis, kā no īsta tēva!

G u t m a n s. Es savu svētību jaunam pārim jau
no Dieva klētiņas nodevu. (Uz Dzintarciemniekiem.)
Sveicināt nu jūs visi jauno pāri un pateicieties devī-
gajam Grantam, ka viņš jūsu nabadzīgo Dzintarciemu
apveltījis!

P u t a. Un par skolu, kuŗu viņš mūsu jaunatnei
ir uzcēlis!

C i m b a. Un par nespējnieku patversmi, kuŗā,
patiesi runājot, arī man varbūt būs reiz savs kaktiņš
jāuzmeklē. Jo kamēr jūra ir mitējusies mums savu
dzintaru dot, mūsu ciems vairs nav Dzintarciems, bet,
patiesi runājot, — nabaguciems!

G r a n t s. Mīlais, kad tik mēs garīgi topam ba-
gāti!

T i l d a (ar vaiņāgiem vai ar puķēm). Te būs mūsu
pateicības vaiņāgi un ziedi mūsu visu tēvam (Sniedz
Grantam.), un tad viņa laimīgiem bērniem! (Pasniedz
puķes, jeb vaiņāgo jauno pāri.) Un arī Remesim, kas
visu cēlis.

(Dzintarciema ļaudis spiežās ap kapteini un jauno pāri, tos
sveicinādami. Ātri piesteidzas puisens Allits.)

II. skats

Allits (mācītājam). Te no pasta grāmata!

Gutmans (izlasījis). Dzintarciemnieki dārgie! Tikko kā pienācis ir sveiciens mūsu Grantam no augstās valdības! (Rakstā lūkodamies.) Viņa tam pateicas visas zemes vārdā un ieceļ viņu par mūsu valsts goda pilsoni!

Jūrasteters (ar sajūsmu). Tas ir liels gods mūsu Dzintarciemam. Saucat visi man līdz: Evò Grantam, — valsts goda pilsonim! Evò, evò, evò!

(Visi sauc: „Evò-evò-evò! Grantam — valsts goda pilsonim deviņdesmit deviņas reizes un vēl reiz — evò!“)

Grants (apklusinādams). Pateicības man nevajag! Un kas es par goda pilsoni, kad es tāds pats, kā visi citi? Vai tad bagātība man priekš tam, lai es būtu citāds? Nē! Es par viņu gribētu visiem, visiem krūtīs iedegt jaunas karstas liesmas! Vispirms vienu ticību, vienu Dievu, vienu siržu kletiņu visai pasaulei, un tad maizi, bet ne akmeni! Zivi, bet ne čusku! Sauli, bet ne pusnakti! Gara cēlumu un daļumu!.. Tas jau nav daudz...

Gutmans. Ak, šo gara cēlumu! Tās arī manas domas, mani sapņi, lai reiz zem saules, kuŗa ir varenā Dieva acs, — visi reiz milā saskatītos; lai apakš šīs zilās debess, kuŗa ir Dieva vaigs, — visi vienreiz kā mīļi brāļi viens otram smaidītu; lai pie šīs plašās, dziļās, neizmērojamās jūras, kas ir Dieva bangojošā krūts, — visas jūtas reizi tā kā viļņi vienā krastā mestos; lai uz šīs smilšu kāpas, kas ir Dieva miera tronis, vienreiz miers un saticība valdītu; lai visas sāpes, prieki, kuŗu ir kā smilšu jūrmaalā, — te apbalto Dieva klēti krātos... Un lai tam pāri zanētu varenā sudrabzvana dziesma! Kas to grib un var, — tas ir visas Dieva pasaules goda pilsonis! Tam paradīze zemes virsū! Evò — viņam!

(„Evò-evò-evò!“ Atskan sajūsmoti Dzintarciemnieku saucieni.)

Remesis. Paradīzes goda pilsonim — Evò!

Allits (Tildai). Vai sudrabzvens jau zvanīja?

Tilda. Vai tad tu nu nedzirdētu, muļķīti, ja būtu zvanīts?

Allits. Es ar pie zvana gribu kāpt! (Iet tuvāk.)

Grants (klusinādams saucējus). Neesmu to pelnījis! Tik darījis, ko spējis. . . Un tas ir ļoti maz! Bet ja nu jums arī par to ir prieks, tad gribu šodien kopā ar jums priecāties, un uzlūdzu visus, visus, kas te ir, savā mājā uz zvana un kāzu mielastu!

(„Evò-evò-evò!“ atkal sauc Dzintarciemnieki.)

Cimba. Bet nu, pirms atskan zvans un ejam, — lai dejam! Bet vēl pirms tam lai jaunais pāris izšķīr, kur ir rūgts, kur salds? Jo, patiesi runājot, — he-he, mēs vecie kraģi to nezinam! Ja — ja, — nezinam!

(„Rūgts, rūgts, rūgts!“ Skan Dzintarnieku balsis.)

Ints (uz Maivu). Ja ar medus, kas no puķēm sūkts...

Maiva (turpina). Liekās bitei pašai dažreiz rūgts,

Ints. Tad ne mums, ne jums tas nebūs malds,

Maiva (un Ints reizā). Ka no mīlas lūpām skūpstis ir salds!..

(Abi skūpstās. Dzintarciemnieki sauc: „Evò-evò-evò jaunajam pārim!“ Un tad priekšgalā ar jauno pāri, braši uzsāk ritmisku deju, kurai pievienojas visi, neizņemot mācītāju.)

Cimba (Griezdamies ar Tildu). Redzat, arī mācītāja kungs mums līdzī dejo!

Tilda. Vai tad viņš nav cilvēks, tāpat kā mēs? Vai viņam kāju nav?

Allits (Cimbam, Tildu atņemdams). Tev jau stīvas kājas!

Cimba (no dejojājiem iznākdams). Patiesi runājot, es jau dejai esmu par vecu! Diezgan esmu izdejojies pa jūras vilņiem... Bet nu derētu iezvanīt to kāzu gājienu.

Grants. Ja, mīlais Cimba, ir jau laiks. Kur tas Puta? Ķesterim lai ir tas gods jauno zvanu iezvanīt. Allit!

Allits (palaidis Tildu un pieskrējis). Vai nu drīzi zvanīs?

Grants. Pasauc Putu!

Allits. Es ar tam līdz pie zvana kāpšu! (Aizskrien.)

III. skats.

Grants. Bet tad tu, mīlais Cimba, pielūko, ka „Albatrosā“ visas flagas tiek uzvilktas, līdz kāzu mieļasts sāksies!

Cimba. Vai neizvilkt no balasta telpām to veco dižgabalu un nepalaist pār Dzintarciemu kādus zaluta šāvienus?

Grants. Kāpēc tādu troksni? Mēs miera svētkus svinam.

Put a (ar mācītāju). Vai varēs sākt?

Grants. Ej, un sāc! Un nenobeidz, pirms mēs ciemā nebūsim un manā mājā nesaiesim... Lai visi dzird un līgsmo līdz!

Allits. Es zvanītu līdz pat vakaram, līdz saule jūrā nenoslīgst.

Cimba. Patiesi runājot, tam zēnam taisnība. Lai zvana vai visu cauru nakti!

Gutmans. Visam savs mērs! Nu tad Dieva vārdā, Puta, ejat! Un lielo darbu sākat ar cienību un godbijību. Un lai tad sudrabzvens vēl gadu simtus skan, no paaudzes uz paaudzi, gan saules dienās priekus izpauzdams, gan baigā naktī, vētrā, jūrasbraucējiem krastu vēstīdams.

(Put a ātriem soļiem dodās uz mūra pusi. Allits tam seko teciņiem.)

Jūrasteters (pienācis). Vai tūlīt sāks sudrabzvens tur augšā runāt?

Remesis. Ja, nu beidzot cēlais mirklis piedzīvots! Nu sudrabainas melodijas mūsu sirdis pildīs ar neizsakamu daiļumu! Uz gadu simteņiem, no paaudzes uz paaudzi!

Jūřasteters (skaļi uz Dzintarciemniekiem). Deju beidzat, rindās stājaties! Tūlīt skanēs brīnumainais sudrabzvans, tā kā eņģeļu dziesma debess - dzīlēs. Ar jauno pāri priekšgalā, ar pirmām zvana skaņām, mēs uz kāzu namu soļosim!

Cimba. Patiesi runājot, varētu ir cepures noņemt, lai zvana skaņas mīļi galvas glāsta, tā kā paklausīgiem bērniņiem.

Jūřasteters (klusinādams un kārtodams dejotājus). Klus! Un cepures nost! Dieva balss tagad runās!

Cimba. Patiesi runājot, visi jūrnieki jau no šūpuļa ir dievbijīgi. Laiva viņiem šūpulis, un Dieva roka — šūpotāja.

(Dziļā godbijībā Cimba, mācītājs, Remesis, jaunais pāris, Valda un Grieta stāv ap kapteini Grantu. Dzintarciema ļaudis, sastājušies rindā, klusās gaidās vērs savus skatus un ilgas uz Dieva klētiņas baltajiem mūriem. Ilga, cerību apstarota pauze, kuŗa pēc tam sāk pamazām apēnoties un pāriet izmisumā...)

IV. skats.

Putā (pa Dieva klētiņas durvīm izsteigdamies, šausmās un izmisumā dodas pie grupas, kuŗā Grants). Viņš... neskan! Zvans ir mēms!

Grants (izbailēs, soli atkāpdamies). Mans sudraba zvans ir mēms?!

Remesis (klusu). Tas tehniski nav iespējams!
Gutmans. Kāds neticams brīnums!..

Allits (aizelzdamies pieskrien). Man bailes! Es tur vairs nekāpšu! Zvanā ir spoki...

Put a. Ak, šaušalas!

(Ļaudis klusa čukstoņa: „Viņš neskan! Sudraba zvans mēms! Mēs velti gaidijām! Kāpēc viņš neskan, — kāpēc, kāpēc, kāpēc?“ Nemiers un uzbudinājums pieaug ar katru mirkli, līdz beidzamiem Granta vārdiem.)

Cim b a. Patiesi runājot, varbūt jūs neprotat ar sudraba zvanu zvanīt? Viņš neklausā kautkuŗam.

Put a. Tad ejat, — pamēģinat!.. Ak, briesmas! Jods un pekle!

Grants (pamazām pārejot izmisumā). Mans sudraba zvans ir mēms?! Ja, — kāpēc? Atbildat man, kas viņam noticis? Kāpēc viņš negrib skanēt? Kāpēc, kāpēc, kāpēc viņš kļuvis mēms? .

(Aizkars.)

Otrā ainava.

(Kapteiņa Granta mājās.)

I. skats.

Grieta. Tā tad tu, meitiņ', visu uzmani, noklausī, un attecējusi pie manis, pastāsti! Mums to vajaga zināt,

Tilda. Kāpēc?

Grieta. Nu, lai varētu tikt pie skaidrības, kāpēc tas sudraba zvans neskan? Ko tas Grants ir noziedzies? Vai ar taisnību viņš ir sagraģbis visas tās bagātības, kas viņam tagad ir?

Tilda. Vai tad tur zvanam kāda darģšana?

Grieta. Ne zvanam, — bet cilvēkiem. Tie grib zināt patiesģbu un tad Dievs arī to grib zināt. Taģu viņš neģģva tam zvanam skanēt, jo Grants ir laikam liels grģcinieks...

Tilda. Bet Dievs jau ir bez jums to var zināt, kad tik grib. Un, varbģt, ka te nemaz nav viņģ, bet velns vainģģs...

Grieta. Lai nu kā būtu, tu man paklausī! Cītādi vēl tevi arī kādreiz vilks pie tiesas par slēpšanu. Bet ja neslēpsi, tad ieprecināšu tev bagātu brūtganu. Kas tev bārenei cits tādu dos?

Tilda. Kas tad tas tāds par brūtganu būtu?

Grieta. Kad teiksi man, ko prasu, tad teikšu tev to brūtganu. Ko dara tagad pats, ko pati? Vai strīdās savā starpā? Vai jaunais pāris bieži šurpu nāk?

Tilda. Pats savā galā ieslēdzies un pati gaida jaunos, tie katru dienu nāk.

Grieta. Un kas vēl ir dzirdams?

Tilda. Vēl teica, lai no jums uzmanoties un ar jums daudz neielaižoties, sevišķi par tiem brūtganu, jo tie jums pašiem esot vajadzīgi ..

Grieta. Tavu bezkaunību! Kur tādai mājai var priecās zvans skānēt? Te jau jārib elles ratiem!..

Tilda. Kad jūs nākat, tad jau viņi rīb!

Grieta. Ir gan tev viltīga mēle!

Tilda. No kā tad es mācījos?

II. skats

Maiva (ienāk ar Intu). Sveika, Tildiņ! Ak, Jūrastetera kundze arī te? Sveiki, sveiki! Šit rokā, Int, tai mūsu mīļai kaimiņienei!

Grieta. Nu, kā iet medus mēnesī?

Ints. Kā nu var iet, kad zvans klusē?

Tilda. Totiesu viņas mēle zvana! (Aiziet.)

Grieta. Bet kas tad tur zvanam?

Maiva. Dēļ zvana izjuka kāzu prieki. Var izjukt arī mīlestība.

Grieta. Vai tā gan?

Ints. Pastāstat to arī kaimiņiem un tad jau pie laika meklējat man citu ligavu!

Maiva. Un man citu līgavaini!

Grieta. Nu jūs jokojat! Kā jau divi samīļējušies! Reiz arī es tāda pat laimīga biju... Nu jūsu reize! Ko tur var darīt?

Ints. Ja, tur nekā nevar darīt!..

Grieta (pēc neveiklas pauzes). Bet kas tad būs ar to zvanu?

Ints. Nekas!

Grieta. Kā tā — nekas?! Vajag taču zināt, kas tur vainīgs?

Ints. Viņš pats vainīgs. Piemēram, ja jūs būtu mēma un nevarētu runāt, kas tur būtu vainīgs?

Maiva. Tad laikam mēs abi būtu vainīgi, ha, ha, ha!

Grieta. Jūs protat būt jautri arī citu nelaimē..

Ints. Taisni tāpat, kā jūs! Vai tad jūs raudat?

Grieta. Es klusībā daudz asaru par jums visiem noslauku.

Maiva. Jums ir dzintara, — kur nu dzintara! Jums ir mīksta māla sirds! Kaut Dievs man tādu devis!

Grieta (iedama). Viņš taisnīgi dod katram, kas tam pienākās. Tad nu iešu! Tāpat jau ieskrēju garām nākdama. (Aiziet.)

III. skats.

Ints. Kā viņi par mums interesējas un, acīm redzot, skauž!

Maiva. Remesis jau nepaguva mani bildināt. Tikai taisījās...

Ints. Tad viss ir saprotams. Un vēl tas nelaimīgais zvans! Tas tagad arī mūsu laimes mēraukla. Mēs neesot šis mūsu laimes cienīgi.

Maiva. Te mana sirdsapziņa skaidra!..

Ints. Un mana?.. Vai man vajaga tava tēva turības un pieticības? Vai man nav pašam spēka savus ceļus lauzt? Ek, vai zini, man kļūst stundu no stundas par šauru mūsu jaunā, mazā, baltā mājiņā! Man vajag jūras, plašuma un tāluma!

Maiva. Un ko tad es?

Ints. Tu, mana Maiva — baltā kaija! Kad kuģis lepni viļņus šķel, tad tu gaisos rotādamās viņu pavadi, cik skati sniedz aiz selgas, līdz tevi pienākums uz krastu griezies sauc... Vēl tāļiem skatiem baltās buras sveicini, līdz viņas izgaist jūras dūmakā. Un kad pēc ilgiem laikiem kuģis beidzot atgriežas, tu pirmā atkal viņu sumini jau viņpus selgas līgsmiem prieka saucieniem!

Maiva. Ja, tas katras jūrnieka sievas liktens! Un kad nu viņš vairs neatgriežas?..

Ints. Tad kaija skumst un žēli sauc, pār tukšo selgu lidodama...

Maiva. Neapskaužama ir šāda laime. Viņa var iznākt ļoti īsa. Un šī priekšsajūta mani moca.

Ints. Ak, vai tad laime ir mērojama garumā un platumā? Viņa ir dziļumā. Un no šiem dziļumiem, kuŗos mēs nu esam metušies, mums nav ko bailoties.

Maiva. Es jau nebaidos, Int! Tu man tik mīļš... Tu man vairāk brālis, nekā vīrs. Kad tu dosies atkal tāļos jūras ceļos, tu vienumēr par mani domāsi, par savu balto kaiju krastmalā? Un tad vēlāk tu mani ņemsi līdz uz tāļām zemēm, kas aiz jūras slēptas. Es arī šinīs noslēpumos gribu ieskatīties. Ari manas ilgas kūso pāri Dzintarciema sausām smilšu kāpām.

Ints. Mīļā, tici man, ka mēs dalīsimies kā brālis un māsa visos dzīves brīnumos un noslēpumos, jo es tevi mīlu tik maigi, mierīgi, kā krasti rāmu jūru...

Maiva (viņu apkampdama). Un es tas baltais vilnīts, kas krastu mīļi glauž...

Ints (to skūpstīdams). Tu mana baltā kaijiņa, kas pār manām baltām burām plīvo saviem stipriem vētras spārnēm un mani tāļā nezināmā ceļā drosmīna!

IV. skats.

Valda (ienākusi). Tā, tā, — mani mīļie! Dzirdēju jau jūs te dūdojam. Redzu, ka jūs labi saprotaties, un par to man prieks. Citādi viss te ap mani tik drūms.

Ints. Ko tad pats Grants?

Valda. Mēms tāpat, kā zvans. Kā tumši melna, klusa jūra pirms aukas. Sēž savā darba istabā un klusē.

Maiva. Ak, nabaga tēvs! Kā viņš cieš! Un varbūt viss tas — tikai iedomu dēļ?

Valda. Nezinu, kādu noziegumu es varētu viņam piedomāt? Es tāda nevaru atrast. Par šīm pēdējām dienām esmu pārdomājusi visu mūsu pagātņi, un, izņemot labu, neko ļaunu tur es neesmu saskatījusi. Priekš manis viņš ir tikai uzupurējies. Pret visiem ir bijis taisns. Un bagātība... Kur sanāk jūras gājējam daudz gados bagātība, kas to lai izpēta? Viņš dārgi mēdz vērtēt un pārdot savu dzīvību, jo tā ikdienas tam ir jāliek uz spēles, kā likteņa rotaļā.

Ints. Galvenais pamats te ir agrāko gadu dzintara bagātība, kad no šī krasta pilnus kuģus ar šo dārgo sveķi raidīja uz aizjūras zemēm.

Maiva. Un kāpēc tagad vairs nav šī dārguma? Pat pēc vētrām atrod jūras mēslos tikai retus graudiņus.

Ints. Jūra ir kļuvusi skopa, jeb, kā Cimba mēdz teikt, viņa tāpat kā gotiņa, aprauj reiz pieniņu.

Valda. Ja, kas to lai izdibina? Tāpat kā ar to zvanu. Ja zināt, tad izskaidrojāt, — kāpēc viņš neskan?

I n t s. Pēc manām domām, tur ir gluži dabīga lieta: zvana lējs ir mūsu Grantu vienkārši piekrāpis. Ir izgatavojis zvanu no alvas, vai no svina un ar biezu kārtu apsudrabojis. Vai arī, ja tur ir īsts sudrabs, tad vidū zvanam ir atstāts tukšums, kas pildīts ar ugunsizturīgu mālu. Kā tad nu zvans no tāda lējuma var skanēt? Es pārdabīgām un nedabīgām lietām nevaru ticēt. Tas citādi nav iespējams.

V a l d a. Kas to nu var apgalvot? Ir ļaudis un vēl gudri vīri, kas runā gluži pretējo, kā, piemēram, ciema vecākais un Remesis, kas zvanu tornī cēla...

I n t s. Tas Jūrasteters ir mānticīgs plāpa, tāpat kā viņa Grieta, bet Remesis ir fantasts, kuŗam būtu jāšēž pašā torņa smailē, gaiļa vietā.

V. s k a t s.

T i l d a (ienāk). Te ir atnākuši Jūrasteters, Remesis un Puta. Prasa pēc paša Granta. Vai var laist iekšā?

V a l d a. Saki, lai nāk. Tikai nezinu, vai Grants vēlēšies ar tiem tagad runāt.

T i l d a. Labi. (Aiziet.)

J ū r a s t e t e r s (ar Remesi un Putu). Sveiks, jaunais pāris! Sveiki, kundze! (Visi apsveicinās.) Kur tad pats mūsu jūras lauva — kapteinis Grants?

V a l d a. Mazliet tāds kā sasirdzis. Ko tad gribeņat?

J ū r a s t e t e r s. Nopietnas lietas, kundze, pavisam nopietnas, pat ar visādām nepatikšanām...

P u t a (iekrīt). Tā paša mēmā zvana lieta. Mācītāja kungs arī solījās ierasties.

R e m e s i s. Lūdzami, neuztraucieties, kundze! Esam spiesti tikai šo to noskaidrot. Tikai noskaidrot...

V a l d a. Nu, tad labi! Es iešu parunāt ar Grantu. (Aiziet.)

Jūṛasteters. Nu, kā nu iet jaunajam pārim pa to medus mēnesīti?

Ints. Jūs jau paši esat precējušies, tā tad zinat.

Maiva. Mums jau jūsu kundze nupat to pašu prasīja. Un mēs teicām. Tā tad no viņas ar var to dabūt zināt.

Jūṛasteters. Nu, viņa jau aiz līdzjūtības mēdz tā interesēties. Tāpat es. Kas tur ļauns? Man šķiet, ka jums abiem bij noderīgs pa šo laiciņu tā maķenīt pavizināties. Grantam tāds lepns kuģis, kā „Albatross“, — stāv pilnīgi dikā un tikai apaug ar gliemežiem.

Ints. Tur jums taisnība. Bet ne katru reizi to var, ko grib.

Maiva. Int, tas tiešām būtu burvīgi, kādu laiku paklejojot jūrā uz „Albatrosa“, kur visapkārt lido kaijas, vēji svelpj un lielie viļņi nāk tā kā mīļi draugi sveicināt, rindām vien, rindām vien!..

Remesis. Nu, dažubrīd viņi nāk arī kā ienaidnieki.

Maiva. Kādi mums uz jūras var būt ienaidnieki? Tie jau tepat ložņā sausumā. Viņi nemīl slapjuma... Ha - ha!

VI. skats.

Grants (ienācis ar Valdu). Sveiki, draugi! Ko jūs vēlējāties?

Jūṛasteters. Atļauj mums kādu britiņu tā paša zvana lietā...

Grants. Ak, vienmēr vēl par to nelaimīgo zvanu! Bet tā jau taču ir mana privāta darīšana.

Jūṛasteters. Gluži tā vis nav. Ja zvans ir dāvināts vispārībai un uzkārts viņas lietošanai, tad no tā momenta par zvana īpašnieku skaitās vispārība, tā tad — Dzintarciems, un viņam visas tālākās nebūšanas, kas rastos sakarā ar zvanu, ir jānokārto.

Grants. Nu, es taču nevaru pavēlēt, lai viņš skan, kad viņš to negrib.

Jūrasteters. Bet varbūt iemeslis tam, ka viņš neskan, atrodās taisni pie tevis?

Grants. Klausaties, — tas nu ir par daudz! Kas pie manis, — tas pie manis. Uz to jums nav nekādu tiesību. Savus noslēpumus es jums neesmu spiests uzticēt, ja tādi būtu. Nemat to zvanu, kā viņš tornī stāv, saskaldat, pārmeklējat, pārkausējat .. Varbūt vainu atradīsiet, bet rakņāties pa manu dvēseli un to skaldīt, — es nevienam neatļaušu.

Remesis. Bet te jau tas brīnums! No tehniskās puses ņemot, viņš ir nevainojami masīvs, no tīra sudraba, ko pierāda iegriezumi, uzsitieni ar asu dzelzs plāksni... Un viņš tomēr neskan! Kur te ir loģika?

Ints (ar ironiju). Te jau atbildība jāprasa ne no zvana, bet no zvanīka!

Putā. Es jau izmēģinājos ir ar ozola mēli, lai skaņa būtu dobjāka, ir iekāru vaļa mēli. Nekā! Piestiprināts viņš ir vaļīgi, kā vajag... Vai tad nu es zvanu neesmu redzējis? Bet kad uzsit, tad gluži žēl. Nāk laukā tāda skaņa, kā kad es negribēdams sistu ar rungu par badā nomērdēta zirga ribām .

Maiva. Kāda necienība pret šo mākslas noslēpumu!

Jūrasteters. Tu, Grant, arī ieminējies par kādu noslēpumu... Te jau, redzi, ir tā meklētā naglas galva! Varbūt, ka tiešām viss būtu savādāki, ja tu savu sirdi atvieglotu savu draugu priekšā?.. Un skaidrības vēlamies ne tikai mēs vien. Par to jau ir rakstīts avizēs, un pat augstā valdība ir ieinteresējusies. Jo caur novada priekšnieku man pienāca tāds slepens pieprasījums, kur kapteins Grants būtu ņēmis tik daudz naudas, lai iegūtu tik dārgu un smagu sudraba zvanu? Un visi ļaudis tāpat sāk runāt, visā novadā, un tāpēc mums, kā taviem draugiem...

Grants (uztraukts). Jums, kā draugiem, vajadzēja par visu to tikai pasmieties un noraidīt katras aizdomas. Bet ja jau pati valdība te sāk iemaisīties, tad tas jau ir par daudz! Tad man jāsaka ir valdībai: rokas nost! Es vēlos būt arī brīvs pilsonis, ne tikai viņas goda pilsonis... Goda pilsoņa titulus nemēdz dāvēt tiem, kurus tura nezin kādās tur aizdomās. Te es jums atdošu atpakaļ savu no valdības saņemto diplomu! (Izņem no kabatas diplomu.) Nosūtāt to valdībai atpakaļ. Neskaitu sevi par cienīgu to paturēt!

Jūrasteters (piecēlies). Labi. Es to izdarišu. Tas nu nebij visai lojali no tevis teikts. Bet ko tur lai dara? Karsts tu arvien esi bijis.

Grants. Un nekad to neesmu nožēlojis!

Remesis. Granta kungs, nevajadzēja to tik oficiāli. Mēs jau nācām pilnīgi privāti.

Putā. Vēl vairāk, t. i., — vēl mazāk, kā privāti, mēs nācām tikai pusprivāti, — kā draugi..

Grants. Nu, tā tad, draugi! Šinī lietā man jums vairāk nav ko teikt. Ja gribat, runāsim par dzintarzeju ar dibena tīkliem, par laiku, par gaisa kuģošanu, tikai ne par zvanu...

Jūrasteters. Savādi...

VII. skats.

Tilda (ienāk). Ir atnācis mācītāja kungs.

Grants. Laipni lūdzu viņu ienākt, un atsauc šurp pie manis Cimbu.

Tilda. Viņš jau sēž pie manis.

Ints. Un tu nelaid Cimbu iekšā? Tilda, es varu kļūt greizsirdīgs.

Tilda. Viņš pats negribēja nākt... (Aiziet.)

Ints (Maivai). Lūk, tādu kā Grantu, es iedomājos lielo Kolumbu...

Gutmans (ienācis). Ko redzu! Visa ģimene un draugi! Sveiki, sveiki!

Jūrasteters. Par nožēlošanu, jūs, mācītāja kungs, nākat vēlu. Mums te nav vairs ko runāt! (Taisās iet.)

Gutmans. Nu, nu! Kas tad te noticis? — Visi tādi uztraukti...

Grants (mācītājam). Ļaujiet, lai viņi iet!

Valda (apsveicinādama). Cik labi, ka jūs tomēr atnācāt, Gutmaņa kungs! Te bija liela izrunāšanās.

Jūrasteters. Tā tad mēs atvadāmies!..

Remesis. Mums ir tas gods!

Putā. Sveiki, un uz redzēšanos!

(Visi trīs aiziet.)

Gutmans. Nu, kāda priekšsajūta jaunajam pāritim?

Ints. Pateicos! Kad tad es jums tāpat kādureiz prasīšu?

Gutmans (smiedams). Dievs to zin!

Maiva. Vai tad nu jūs paši nezinat?

Gutmans. Ir visādas marjažas: jūrniekiem li-gava — jūra, man lielā draudze...

Cimba (ienācis). Ko teiksi, Grant?

Grants (spēcīgi un pavēloši). Sagatavo man tā-lai braukšanai „Albatrosu“. Tā kā es rīt varu doties ceļā!

Cimba. Tālai braukšanai?..

Grants. Ja! Un uz ilgāku laiku.

Valda. Grant, ko tu runā? Kurp tu brauksi?

Ints. Kāpēc tas viss tik pēkšņi?

Maiva. Tēvs, kāpēc tu mūs gribi atstāt tāda brīdī?

Valda. Kāpēc tu gribi braukt projām?

Gutmans. Es jau nu nezinu motivus...

Ints. Gan jau viņš apdomāsies!

Cimba. Patiesi runājot, viņam jau aizvien pēkšņi uznāk tādas savādas iedomas.

Grants (stingri). Nekādas izrunas! Cimba, ej, sagatavo man „Albatrosu“! Es laikam skaidri teicu: — tālam un ilgam braucienam!

Cimba. Lai citi dzird tik labi, kā to dzirdu es!

Gutmans. Tas tiešām savādi...

Grants. Nekā te nav savāda! Nu, tad dzirdat visi: es braukšu meklēt noziedzīgo mēmā zvana lējēju!

(Pauze.)

Valda. Tu esi iedomājies kautko neprātīgu!

Ints. Loģikas tur nav!

Maiva. Kur tad nu to lējēju vairs atradīs?

Cimba (klusu smiedamies). Hi, hi... Patiesi runājot, lai brauc, lai pameklē. Kļūs vieglāki...

Grants. Bet tagad lūdzu mani te atstāt vienu ar Valdu un mācītāju. Mums vēl te kautkas jānokārto.

(Ints, Maiva, Cimba it kā negribēdami atstāj istabu.)

VIII. skats.

Gutmans. No uztraukuma, kuŗu redzēju ienākot, varēju spriest, ka te šodien kautkas notiekās. Vai drīkstu prasīt, kas tie par noslēpumiem?

Grants. Man jau prasīja, bet es neteicu. Tagad to teikšu tev, Valda! Jo tu esi valdījusi pār manu sirdi un pār tiem noslēpumiem, kuŗi tev bija pietamti. Un jums, Gutmaņa kungs, palaizdamies uz jūsu godprātību, jo nevar jau zināt, vai es vairs atgriezīšos...

Valda. Mans Dievs! Kas tad tas būs?..

Gutmans. Man šķiet, ka jūs, Grant, mani esat pietiekoši pārbaudījuši, lai varētu uzticēt pašu apsleptāko. Bez tam mans amata pienākums...

Grants. Jūs zināt manus uzskatus šinī ziņā un tā tad jūsu amats te nekrīt svarā. Bet es jūsu skaitu par savu vienīgo nesavtīgo draugu, un tāpēc uzticēšu visu arī jums, kā lieciniekam.

Gutmans. Es klausos, kaptein Grant!

Grants (saņemdami). Tas būs noslēpums, kuŗu es glabāju viens pats jau ilgu, ilgu gadu...

Valda (klusu). Tu glabāji?..

Grants. Ja, mana mīļā! Un taisni no tevis!

Valda. No manis?! Kāpēc?..

Grants. Ak, tagad to neiztīrāsīm! Nu ir nācis reiz laiks to atklāt. Jums, mācītāja kungs, nebūs zināmi arī iepriekšējie apstākļi. Tos mēs zinām tikai ar Valdu. Pat mūsu mīļā Maiva to nezina. Tad nu ievērojiet! Es paņēmu Valdu no citiem krastiem, kad tā bija jau cita līgava, jo es savu Valdu arī tad karsti mīlēju!.. Es viņu citam atņēmu!

Valda. Tā nebija, dārgais! Tu mani paņēmi, kad viņš, — mans līgavainis un tavš draugs, bija tālā jūrā noslēcis... Tu mani paņēmi, kad es biju izmīsumam tuvu, kad drīz bija Maivai dzimt... Tu mani paglābi, kā draugs. Es nācu pie tevis šurp, un tevi karsti iemīlēju! — Es tevī atradu to, ko biju zaudējusi.

Grants. Tā tad jūs sapratīsit, Gutmaņa kungs, ka Maiva nav mana īstā meita, bet pameita...

Valda. Bet tu to esi mīlējis, kā savu meitu.

Grants. Jo es viņā tevi redzēju!.. Bet te nu nāc tas briesmīgākais... Uz klausiet! Mans draugs, tavš pirmais līgavainis netika noslēcis!.. Lai Valdu dabūtu, es to tikai izdomāju. Pat vairāk! Es pats to... nāvēi nolēmu!..

Valda (izbailes). Tu pats to nāvēi.. no—lēmi?

Grants (nervozī). Kad aizvedām dzintarlādiņu, kas viņam piederēja, un viņš sudrabzvanu nopirka, ko uzcelt šinīs kāpās tev par godu, — es ceļā matro-

žus sakūdīju un tavu Kaidagu uz vientuļas saliņas pametu... Tad zvanu citur paslēpu, un arī visu mantu, ko es piesavinājos. Tad vēlāk mūsu kuģis vētrā bojā gāja, bet es izglābos... Tas ir viss!.. Tiesājat nu mani!

Gutmans. Īss un smags šis stāsts! Un nav tur mums ko tiesāt.

Valda. Ak, Dievs! Un to visu tu darīji tik manis dēļ! Te arī mana vaina, tavai līdz... Bet ja nu mūsu Kaidags dzīvs?..

Grants (kā paredzējumā). Viņš ir vēl dzīvs! Viņš sapņo tik par Valdu un par savu sudrabzvanu kāpās! Tas vēl par maz! Kaidags drīz nāks šurpu! Viņš slepus nāks no manis prasīt gandarījumu un tiesu... Es viņu baiļodamies gaidu katru acumirkli, es nespēju vairs šinīs krastos dzīvot. Nesaudzīga vara mani trauc izpirkt to, ko esmu noziedzies... Ja viņš mani pārsteidz te, tad labāk līdz ar „Albatrosu“ dzelmē grimt! Man pašam Kaidags jāatrod, pirms viņš te vēl nav ieradies! To mēmais zvans man teic!

Gutmans. Te daudz kas kļūst nu saprotams...

Valda. Man šis mēmais zvans ir vājš liecinieks! Kur nu ir tavs noziegums, ja Kaidags dzīvs? Ja tu man miļš? Šo pārdzīvoto mīlas režģi mēs pat jaunam pārim varam pastāstīt.

Grants. To tik ne! Kam nāvēt viņos jaukā iluzijas? Gan dzīve pati viņas vēlāk aptumšos.

Valda. Tāpēc tev nekur nav jābrauc! Ja arī ieradiesies Kaidags, kas ir apšaubams, tad izlīgsat — un tas ir viss! — Un zvans atkal skanēt sāks...

Grants. Nav nozieguma, kuŗš nav jāizpērk!

Gutmans. Es varu jūs, Grant, tikai svētīt šinī pārbaudījumu ceļā. Jūs atgriezīsaties apskaidrojies, spīrgts garā, kā no jauna piedzimis.

Grants. Cik tas būtu jauki: no jauna piedzimt!

Gutmans. Bet par to, kas te var gadīties pa jūsu prombūtnes laiku, — jūs varat droši palaisties uz mani!

Grants. Un uz manu uzticīgo Valdu!

Valda. Ak, Grant! Kādus tu sagādā mums smagus, grūtus pārbaudījumus!

IX. skats.

(Ielaužas negaidot Ints, Maiva un Tilda.)

Maiva. Onkuls Cimba teica, ka mēs varētu tev uz „Albatrosa“ līdzī braukt. Tas būtu priekš mums jauks kāzu ceļojums!

Ints. Ņem mūs līdz! Es būšu tev par stūrmani. Es sen jau slāpstu jūras, vētru un dzīvības briesmu!

Valda. Tiešām, Grant, tu vari Intu līdzī ņemt!

Grants (padomājis, stingri, kā akmenī kalts). Nē, bērni! Es braukšu viens pats!

Tilda (stāv durvīs raudot, tad izmisumā iesaucas). Viņš vairs neatgriezīsies!

(Aizkars.)

Trešā ainava.

(Kapteiņa Granta mājās.)

I. skats.

Grieta. Tā tad no paša Granta nav nekādu ziņu? Nu, ko tad mājinieki? Vai bieži raud?

Tilda. Ir raud, ir smeļ — ej nu viņus sazini!

Grieta. Bet vai viņiem vēl naudas diezgan? Vai kādureizi nedzird sūdzamies, ka jau sāk aptrūkties?

Tilda. Vai tad jūs gribat savu naudu dot? Es varu pieteikt, ja jums tik laba sirds un tik devīga tā roka.

Grieta. Ko nu, meitiņ, mana nauda! Vai nu es varu ar Grantiem mēroties! Es tik tāpat ieprasījos. Bet ko tad par to mēmo zvanu?

Tilda. Nedzird vairs ne runājam. Viņš jau no alvas esot. Kas tas nu par zvanu?

Grieta. Laikam gan no alvas būs. Tādam jau nevar skaņas būt, tāpat, kā Maivai nebūs bērnu.

Tilda. Kā nu to var zināt?

Grieta. Tāpat tev būs, ja nebūs īsta brūtģana.

Tilda. Kur tad lai es to ņemu?

Grieta. Kā jau solīju, tev par tām ziņām es vienu atradu. Aiz durvīm stāv.

Tilda. Ah! Nebūtu ne sapnī cerējusi. Vai Remesi?

Grieta. Ko tu gan neizdomāsi!

Tilda. Ak, biju piemirsusi: tas jau jums pašiem! Tik vieni saka — mātei, otri — meitai!

Grieta. Bet ir gan tev valoda, kā galoda! Tad nu te atkal noklausies un šo to man pastāsti! Es teikšu brūtģanam lai iekšā nāk! (Aiziet.)

II. skats

Put a (ienācis). Kur tad te tā Tildiņa?

Tilda (paslēpusies aiz priekšķara). Kiki-ri-ki!

Put a. Bet kur tad viņa ir? Es gribu parunāt par...

Tilda. Es esmu te! Meklē nu mani rokā! Kad atradīsi, es būšu tava!

Put a. Bet es tevi neredzu. Man steidzami vajaga runāt...

Tilda. Es esmu ļaunā ragana! Kā var ar mani runāt? Es tevi par gaili pārķursu... Kiki-ri-ki!..

Put a. Par gaili? Kāpēc?

Tilda. Nu - ja! Par tādu pašu gaili, kā taviem skolniekiem uz ābecēm.

Put a. Tas nebūs glaimojoši priekš skolotāja!

Tilda. Nu, gailis jau nav par tevi sliktāks! Es nāku laukā. Ķeņ nu mani rokā! . (Iesviež Putai rokā slotu.)

Put a. Slotas kāts! Priekš kam?

III. skats.

Maiva (ienāk ar Intu). Kas tad te? Vai ķestera kungs par istabmeitu pārvērties?

Tilda (nokaunējusies iznāk). Mēs spēlējam brūti un brūtgānu. Tā slotu viņam rokā — brūte! . Un malkas pagalītes bērniņi. Bet pats viņš sarkanais ābeces gailis.

Maiva (Tildai). Ak, tu draiskule tāda!

Put a. Atvainojos! Es tik nācu painteresēties, vai par Granta kungu nekas nav dzirdams, kad viņš atkal mājās būs?

Ints. Kas tad jums tur?

Put a. Nu, skolai mazliet jumts būtu jāpielāpa. Un naudas nav. Ciems ar nedod. Kas cēlis, — tas lai uzturot un lāpot.

Ints. Atnākat pie manis vakarā, — un nauda būs.

Put a. Paldies! Sveiki, un uz redzēšanos! (Iet ar visu slotu.)

Tilda. Bet to slotu atstājat te! Vēl jau jūs nelaulās. Vajag iepriekš uzsaukt — Dieva klētiņā. (Aizsteidzas līdz Putai.)

Maiva. Ir gan tā Tilda dzīves priecīga! Kaut man būtu jel daļa no šī veselīgā prieka!

Ints. Ja! Jāatzīstas, kaut kas smags mūs māc! Kaut kas neizskaidrojams, noslēpumains, kā mēmā

zvana klusēšana... Vai tu mani nemīli? Vai es tevi?.. Kā mums trūkst? Bet...

Maiva. Ko nu mums par to velti atkal uztraukties? Tas viss dēļ mana tēva aizbraukšanas, dēļ nesaprašanas, kas tālāk būs...

Ints. Ja, tas ir tā! Cita iemesla te nevar rast. Nav mājās īsta saimnieka. No visām pusēm sāk mums riebt, sāk pieķerties un pat nievāt... Es nesen dzirdēju, kāds teica: „te viss esot zagts! Ari sudraba zvans esot zagts. Tāpēc neskanot“. Un nupat tu dzirdēji: jau mums pašiem skolas jumts ir jālāpa... Ne, tas nav ilgāk vairs paciešams! Es nopietni sāku par Grantu likteni jau bažīties. Jo viņa liktenī ir mūsu liktens slēgts. Un viņa cēlais vārds bij tas, kas te visu savā varā turēja. Tam nevar ļaut mēmam kļūt, kā zvanam!

Maiva. Ko tad mēs darīsim?

Ints. Es braukšu Grantu uzmeklēt!

Maiva. Tu mani atstāsi? Ne, ne!

Ints. Bet nava citas izejas. Vai tev nav tēva žēl? Varbūt viņš gluži velti maldās? Un kas būs panākts, ja viņš to zvana meistarū sameklēs? Būs jālej jauns zvans, jo šis tā kā tā nekad neskanēs.

Maiva. Ak, mana tēva iedomas! Tās sāk arī tevī aust... Un velk tevi no manis prom!

Ints. Iedomās ir daudz un bieži viss! Ja Kolumbs līdz šim nebūtu Ameriku atklājis, tad to būtu izdarījis mūsu Grants. Tik spilgtas viņam pēkšņās iedomas. Un tikai tādas ir vadošas. Ne, es te tālāk vairs nespēju izturēt! Es ilgojos pēc jūras brīvā plašuma! Ar to es sen jau esmu draugs. Ļauj man pie ilgi neredzētā drauga atkal atgriezties!

Maiva. Un tad tu šurp pie manis vairs neatgriezīsies...

Ints. Kas par nejēdzīgu paredzējumu? Kāpēc?

Maiva. Tu no nezināmas malas ieradies un atkal tāpat aiz apvāršņa nozudīsi... Es to baigi sa-

jūtu! Es vēl līdz šim pat nezinu, no kurienes un kas tu esi?

Ints. Ak, kāpēc tev tas jāzin? Tu zini, — es esmu vecā Cimbas audžu dēls. Vai tev ar to vēl nepietiek?

Maiva. Mīlais, saki man kaut reizi, kas tu esi? Citādi es tevi nekur nelaidīšu.

Ints. Vai tu neatceries? Ir tāda veca vācu teika par brīnumvaroni Lohengrinu...

Maiva. Neatceros to dzirdējusi.

Ints. Šis varonis paglābj kādu princesi, un abi samīlās, pat saprecās, bet ar stingru noteikumu, ka princesei nav jāprasa, kā varonim ir vārds, no kurienes viņš cēlies?

Maiva. Un kas tad tālāk?

Ints. Princese to, protams, neiztur un vārdu noprasa... Un nozūd viņai Lohengrins, kā sapņu vilts. Vai tu gribi, lai ar mani tāpat notiekās? Prasi kādreiz Cimbam, varbūt viņš par mani ko teiks. Es tiešām esmu piemirsis, kas es esmu, no kurienes, kā mani kādreiz sauca...

Maiva. Dīvaini! Viss mums te ir noslēpumā tīts. Mans tēvs, tu — un pat mana māte...

Ints. Tā nu es gluži nedomāju.

Maiva. Viņa arī glabā kādu noslēpumu. To es jūtu. Vai atceries, kad tēvs projām brauca, — ko viņi tad tur runāja?

Ints. Ak, ar macītāju? Nu, jādomā, par to pašu nelaimīgo zvanu un par testamentu, gadījumā, ja Grants vairs...

Maiva. (izbailēs). Ko tu saki?.. Tas nedrīkst notikties!

Ints. Un tad tu vēl liegsi man jūrā braukt?

Maiva. Ņem mani līdz!

Ints. Tevi līdz?..

Maiva. Atceries, cik tu jauki stāstīji, kā kaija kuģim līdzī trauc? — Es būšu tava kaija, kas tavu kuģi aplidos!..

IV. skats.

Valda. (ienāk). Nu, par ko tad jūs abi atkal tik dedzīgi runājat?

Maiva. Māmiņ! Ints grib jūrā braukt un tēvu uzmeklēt. Un mani negrib līdzī ņemt.

Valda. Tā man pirmā dzirdēšana! — Gan Grants pats zinās ceļu uz Dzintarciemu. Ko tad tu tur vari līdzēt? Un ko tur Maiva var savukārt tev līdzēt? Tiešām nesaprotu.

Ints. Bet ja nu Grants vairs nepārbrauc? Ja viņš to negrib darīt? Tad es piespiedīšu viņu to darīt!

Valda. Tu piespiedīsi?

Ints. Ja, — es uzņemos šo neticamo darbu!

Valda. Viņu vēl neviens nav piespiedis kautko darīt!

Ints (droši). Es to apņemos! Man Cimba izstāstīs, kur Grantu meklēt.

Valda. Zinu, mīlais, ka tev daudz ir spara!

Ints. Un piedzīvojumu daudz no mazām dienām.

Valda. Es vēl parunāšu par to ar Gutmaņa kungu.

Ints. Tad labāk nerunā! Viņš jau būs tam pretī. Es pats to izšķiršu, kā toreiz Grants: es braukšu jūrā viņu uzmeklēt!

Maiva. Un es tev braukšu līdz! Ne kā sieva, bet kā māsa, kā jaunākais brālis, jūrnieka rupjajās drēbēs. Es arī auku nebīstos! Tās manas draudzenes! Ļaujiet man ar viņām draudzību atjaunot! Mans vārds ir vētras kaija, mans šūpulī ir jūra!

Valda. Mīlo meitiņ, apdomā, ko tu fantazē! Tas nav iespējams, gluži fiziski nav iespējams, tāpat kā man, jo mēs esam sievietes!..

Ints (pēkšņi). Es ņemšu savu Maivu līdz!
Maiva (gavilēdama). Tu labais, mīļais, brauc!
Bez kavēšanās brauc!

Tilda (ienākuši). Te Jūrasteters atkal atnācis kopā ar Remesi.

Valda. Lai nāk un saka, ko tie grib.

Tilda (iet. Bet jau durvīs viņu sastop iekšā nākošie Jūrasteteris un Remesis). Ta tad roņi!

V. skats.

Jūrasteters. Sveiki atkal jūsu mājās!

Remesis. Man ir tas gods!

Valda. Ilgi neredzēti viesi...

Jūrasteters. Neuzdrošinājamies līdz šim traucēt jūsu svētsvinīgo mieru. Bet nu nākam oficiāli.

Remesis. Ja, toreiz mēs bijām privāti, bet šoreiz oficiāli.

Valda. Kas tad tur nu ir?

Jūrasteters (izvelk kādu papīru). „Uz augstās valdības pavēli, kapteiņa Granta celtā Dieva klētiņa Dzintarcieņā tiek aizzīmogota ar lakas zīmogu. Lai mitētos tās kārdināšanas, burvības un valodas, kas no mēmā zvana nāk un pastāv vēl visā novadā“... To tikai mēs vēlējamies paziņot, lai jūs neteiktu, ka mēs to izdomājuši.

Remesis. Lai mans, kā klētiņas cēlāja, stāvoklis būtu jūsu nama priekšā skaidrs.

Valda. Tā tad jūs noņemat mums iespēju tur kādureiz pie Dieva sērst? Vai mācītājam ziņojāt?

Jūrasteters. Vai viņš to var aizkavēt? Un nu mums ir tas gods! (Pieceļās.) Uz redzēšanos!

Remesis. Man ir tas gods!

(Abi aiziet.)

Ints. Vai jūs redzat, ko nozīmē tas, ka Granta nav mājās? Tā aizzīmogos mums drīz arī mājas durvis... (Sauc.) Tilda!

Valda. Tas ir gan savādi. To es nesagaidiju, — kur Grants ir tik daudz ziedojis, tik daudz laba darījis...

Tilda (ienāk). Ko vēlies, Int?

Ints. Ataicini šurp Cimbu!

Tilda. Viņš jau te pie manis virtuvē.

Ints. Arvienu tur, kā runcis uz plīts.

Tilda. Tas jau mans labais onkulīts. (Aiziet.)

VI. skats.

Gutmans (ienāk). Atvainojat, es tāpat bez piešķšanas! Sveiki! Kā nu dzīvojat? Dzirdējāt? Mūsu Dieva klētiņa ir no valdīšanas aizzīmogota! Tā ir nedzirdēta, brēcoša patvarība!

Valda. Tur jums ir jāsāk cīņa! Kur nu ir pārliecības brīvība? Kur nu mūsu brīvie gari lai iet pie Dieva sērst?

Gutmans. Es šo lietu tā neatstāšu! Es šo valdīšanas rikojumu pienaglošu pie katra brīvas sirdsapziņas durvīm...

Ints. Te tev nu bij vispasaules ticība un visiem viena Dievība! Arvienu — katram savs elks.

Cimba (ienācis). Ko pavēlēsāt, kungi?

Valda. Te kungu nav!

Ints. Sagatavo man mazo korvetu uz tālu ilgu ceļu, lai es jau rīt varu jūrā doties!

Gutmans. Ko tad tas nozīmē?

Valda. Viņš brauks uzmeklēt Grantu.

Gutmans. Neprātīgs solis! Gan viņš pats ieradīsies.

Cimba. Kas līdzī brauks?

Ints. Mans palīgs.

Cimba. Kas tas būs?

Ints. Tā mana darīšana! Laikam es skaidri teicu: sagatavo mazo korvetu tālbraucienam uz ilgu laiku!

Cimba. Tiks izpildīts!

(Vilcinādamies iziet.)

Maiva (līgsmo griezdamās). Mēs brauksim, mēs brauksim, un kaijas ap mastiem griezīsies!..

Gutmans. Ari jūs brauksiet?! — Neprāts!

Valda. Tā viņi mani atstāj vienu! Apdomā, Maiva, ko tu dari?!

Tilda (ieskrien raudādama). Es dzirdēju — jūs... abi braukšot! Jūs man tik mīļi, tik dārgi! Kā nu jūs mūs ar kundzi atstāsiet? Ko mēs vienas te darīsim? Nebraucat, Int! Man bailes par jums!

Ints. Tas nolemts! Ko te līdz tavas asaras?

Tilda (raudādama aiziet). Bet viņas nāk no sirds!

Ints (uz aizejošo Tildu). Mana nabaga dūjiņa!

VII. skats.

Cimba (ienāk atpakaļ). Es izpildīšu visu, ko man Ints lika, tik ar vienu noteikumu: es arī viņam līdzī braukšu!

Ints. Tas ir lieliski, ja tevi tikai tavas kājas nes!

Cimba. Patiesi runājot, — gan izturēs, ja korvets izturēs.

Maiva. Tas ir tik jauki, ka es nebūtu ne iedomājusies! Cimba mums līdzī brauc! Nu mēs esam droši!

Valda. Nekad jūs nevarat būt droši, jo jūra ir viltīga!

Gutmans. Neprāts viss, ko es te tagad dzirdu! Doties tālbraucienā mazā korvetā! Kas to jebkad ir uzdrošinājies?

Ints. To mēs darīsim! Es to uzdrošinājos!

Cimba (mierīgi un svarīgi). Ja, to mēs darīsim! Bet pirms to daram, man arī būtu kautkas Granta kundzei jāpasaka, tā starp četrām acīm, tāpat, kā to-

reiz darīja pats Grants. Patiesi runājot, lai jaunie iziet tur pie Tildas.

Ints. Kas tie nu atkal par sekretiem?

Maiva. Iesim, Int! Lai vecais izrunājās nu no visas sirds.

(Abi negribdami iziet.)

Valda. Vai Gutmaņa kungs var palikties?

Cimba. Lai klausās! Jo viņš — goda vīrs un mūsu draugs.

Valda. Kas tad tur nu atkal būs? Kāds atklājums?

Gutmans. Tas, lai gan interesanti, bet viss tik savādi...

VIII. s k a t s.

Cimba. Patiesi runājot, var gadīties, ka es vairs, nu, kā to saka, — neatgriežos un tad jums, kundze, to vajag zināt... Tas bij tajos dzintarlaikos...

Valda. Bet sēžat taču, Cimba! Saudzat savas kājas.

Cimba. Jūs šurpu atnācāt jau sen pie Grantas. Un no gluži sveša krasta. Un jūs to zināt nevarējāt. Un to neviens nezināja, kā tik es. Pat mans audžu dēls — Ints to vēl tagad nezin. No visiem es glabāju šo noslēpumu, lai to teiktu, kad laiks būs nācis. — Un nu viņš ir klāt.

Valda. Mīlais Cimba, kad jūs to varētu teikt tā isāki!

Gutmans. Nekas, kundze! Ari tā būs saprotami.

Cimba. Patiesi runājot, es ari Grantam to ne-teicu un pat nevēlējos teikt. Tas dēļ tam, — lai viņš nejauši, pats nezinot, atdarītu ar labu to ļaunu, ko viņš kādreiz savam tuvam draugam bij darījis... Un tā ari iznāca. Es ilgi pa jūrām maldījos, gan kopā ar Grantu, gan par sevi. Un vienreiz tāļā, svešā

pilsētā šo savu puiku atradu, šo savu Intu. To no nabaga, kas uz slimības cisām gulēja, es paņēmu. Viņš uzticēja man savu pēdējo gaišumiņu. Tas nabags bija Granta draugs, ko Grants kādureiz bija uz vientuļas salas postā pametis, no viņa visu paņēmis, — un pat to sudraba zvanu, kas tagad mēms tornī karājās... „Tas neskanēs!“ viņš bij Grantam no salas kliedzis... Un tā arī te notikās!

Valda (ārkārtīgi uztraukdamās). Jūs nesakarīgi stāstat!.. Bet vai es pareizi dzirdu? Mans Dievs!

Gutmans. Stāstat tālāk, Cimba!

Cimba. Un nu, kad es Intu izaudzēju, iznāca tā, ka Grants viņu ieveda godam savā ģimenē! Nu mans prieks bij pilns. pats nezinot, viņš bij ļaunu ar labu pret sava drauga dēlu izlabojis.

Valda (gandrīz kliegdama). Bet kur tad šī Granta drauga sieva vai mīļākā?

Gutmans. Kundze, Dieva dēļ apmierinājaties!

Cimba. Nu, viņa bija jau priekš tam mirusi un viņam mazu bērnu atstājusi...

Valda (piecēlusies, zvērošām acīm). Un kā šo Granta draugu sauca?

Cimba. Savāds vārds... Patiesi runājot, jau aizmirsies. Bet laikam Kai-Kai-Kaidaga..

Valda (iekliežas). Kaidags!!

Cimba. Nu, ja! Laikam tā...

Valda. Un Ints viņa dēls?

Cimba. Viņa dēls, — un mans audžu dēls

Valda. Cimba, tas ir ārprāts! Kāpēc tad jūs līdz šim par to klusējāt?

Cimba. Kam tad es būtu to stāstījis? . Labāk tā, lai nezin neviens.

Gutmans. Nu man viss saprotams!

Valda (uz galda malas atbalstījusi rokās satverto galvu). Es kļūšu ārprātīga! Kā to lai viņiem tagad saka? Noslēpt?.. Ja — noslēpt!

Gutmans. To nevar darīt, kundze, Dieva un cilvēku priekšā! Lielās, svētās dabas priekšā!

Valda. Kas tiem nelaimīgiem to teiks?

Gutmans. Es to darīšu!..

Valda. Ne, labāk ne! Es jums neļauju!

Gutmans. To jūs man neliegsat! (Pavēris durvis.)
Ints un Maiva, lūdzu nākat šurp!

Cimba (piecēlies). Ja, ko tad, patiesi runājot, es esmu ļauna teicis?

Tilda (kā sasalusi stāv visu laiku durvīs).

IX. skats.

Ints (ienācis). Kas tad te atkal?

Maiva (dodās pie Valdas). Kas tad tev, māmiņ, noticis?

Gutmans. Man jums jāatklāj briesmīgs noslēpums, kuŗam par upuri ir kritušas jūsu abu jaunās dzīves, jūsu mīla, viss, kas jums abiem līdz šim kā vīram un sievai ir bijis...

Valda (k dziedz). Ak, nestāstat!

Gutmans. Liktenis ir jūs abus nežēlīgi, rupji vīlis, un smagi sitis... Jūs abi esat... jūs esat brālis un māsa!..

Cimba. Kas?! Brālis... (Sabruk krēslā un tā paliek līdz ainas beigām.)

Valda. Ja... tu māsa — un viņš tavš miesīgs brālis...

Maiva. Māmiņ, kā tas var būt?

Gutmans. Tā ir! To Cimba, pats nezinot, mums atklāja!

Ints. Tas ir ārprāts! Mana sieva ir bijusi mana māsa?! Šausmas!..

Valda (Maivu apkāmpdama). Tu, mana nabaga meitiņa!

Gutmans. Tas ir šausmīgs asins grēks! Jums no šī mirkļa jātop šķirti uz mūžu!

I n t s. Man jābēg no šī ārprātīgo nama! Korvetu! Korvetu! Cimba, celies! Ko snaudi? Vētra plosās! Es grimstu... Palīdzi man! Es uzmeklēšu ārprātīgo Grantu vai viņā pasaules malā! Ko viņš ar mums abiem ir izdarījis?! Nu man no nāves vairs nav ko baidīties! (iedams.) Es braukšu jūrā viens!

Tilda (uz Intu). Kāpēc tu pamet savu māsu? (Sāk raudāt.)

I n t s (uz Tildu). Kad tu tā man būtu! . (Ātri prom.)

Maiva (pakaļ traukdamās). Int, Int! Vai tu mani atstāsi? — Savu kaiju... Int!

Cimba (smagi celdamies). Patiesi runājot, tas viss tā kā pasakā!

Gutmans (zīmīgi). Mēmais zvans! „Tas neskanēs!“

(Aizkars.)

Ceturtā ainava.

(Pie baltās Dieva klētiņas, kā pirmā ainavā. No jauna ir iesāņus redzami divi balti kapīni. Un tiem blakus, vai aiz tiem, izrakta svaiga kapa bedre.)

I. skats.

(Pie izraktās bedres uz nestavām guļ Granta liķis, pēc jūrnieku vīzes audeklā iesaiņots un pārklāts ar „Albatrosa“ karogu. Turpat neliela slēgta urna ar Kaidagas pelniem.)

Tilda (dzied). „Maza biju, neredzēju“...

Cimba (jauno kapa bedri pušķodams). Kā toreiz ļaužu te bij pilns, kad manu Intu ar nelaiķa Maivu laulāja! Gan smēja, gan dejoja... Visi Grantu slavēja. Un tagad, — kaut jel viens! Tikai mēs divi: tu, tā jaunākā un es, tas vecākais no visiem.

Tilda (puķēm abus kapiņus greznodama). Tā aizmirst cilvēki ir mantu, ir slavu, ir milu... Un milu, to nu gan nevajadzēja aizmirst. Mīlēt vajag mūžīgi! Ak, kā es to gribētu!

Cimba. Ja, mēs tā sakam. Bet raugi, kad nabaga Maiva pati aizgāja, neļāva kapos apglabāt. Kad pēc tam Valdas kundze no sirdssāpēm mira, arī neļāva, — esot bijusi neticīga, — un bij jāierok tepat smilšu kāpā, pie Dieva klētiņas, kur jūras smiltis kapiņus drīz aizputinās... Te tev nu ir tuvāko cilvēku mīlestība!

Tilda. Un Ints aizbrauca tāļu jūrā! Nezin kad, un vai pavisam atgriezīsies... „Kad tu būtu mana māsa!“ Tie bij viņa pēdējie vārdi. Tie vēl tagad manā sirdī skan.

Cimba. Patiesi runājot, ko tu domā? Ka viņš neatgriezīsies?! Nu to nu es gribētu redzēt!

Tilda. Viņš atgriezīsies, atgriezīsies! Es jau tam pilnīgi ticu, tik kauns bij tev to teikt. Es viņu tā gaidu, kā kādu brīnumu, kas mani, kas mani... Nu es pati vairs nezinu!

Cimba. Aha! Nu, es jau saprotu, ka kauns bij... Ak tu Kleinā spēlīte! Itkā es tev kāds brūtgāns un nu abi tik gaidam mācītāja.

Tilda. Tur jau viņš nāk, kopā ar ķesteri!

Cimba. Tad jau nu apglabāsim pa godam. Žēl man lepnā „Albatrosa“... Ek, kas tas bij par kuģi! Un kas par kapteini bij Grants! Tādu mums vairs nepiedzīvot!

II. skats

Gutmans. Sveiki, mani mīlie! Tad te guļ varētais kapteinis Grants ar savu „Albatrosa“ karogu apsedzies... Cik nu tu esi pazemots! Un te mazā, niecīgā krūziņā sagājis viss cilvēks... (Pacel, aprauga

urnu.) Ja, te tiešām stāv rakstīts: „jūrnieka Kaidagas pelni“... Ir draudzība, ir naids vienos pelnos krit!

Cimba. Patiesi runājot, te viņiem visiem būs jauki kopā gulēt, kā vienā sausā, siltā gultiņā: ir Valdai, ir Maiviņai, ir tagad Kaidagam ar Grantu! Ek, kaut mans Ints to redzējis!

Putā. Patlaban kāds korvets saplosītām burām ostā ieslīda. Kā bij redzams, tas nācis no tāienes.

Tilda. Ko jūs sakat? Korvets? Bet ja nu tas ir Ints? Mana sirds saka, ka tas ir viņš! Viņš nāk apmeklēt Maivas kapu! (Raugas uz selgu.)

Cimba. Te jau dažs labs iebrauc lāpīties.

Gutmans. Dzintarciemā miera osta pēc visām aukām... Tad nu drīz varēsīm sākt! Es Jūrasteteram liku atdarīt mūsu Dieva klētiņu.

Cimba. Vai viņš to darīs?

Tilda. Tur jau viņi nāk... Bet Inta neredz!

Cimba. Lai nāk! Būs vairāk to bērū ļaužu. Izskatīsies tāpat, kā toreiz tajās kāzās.

Putā. Žēl, ka nevar iezvanīt... Ja ērģeles nebūs sabojājušās, tad es, mācītāja kungs, ievadišu to apstāvēšanu ar „Jūras dziesmu“.

Gutmans. Tas būs jauki! Tiešām no sirds žēl, ka kapteinis Grants pat savā pēdējā gaitā nedzirdēs sava sudraba zvana vaimanu...

III. skats.

Jūrasteters (ar Remesi un Grietu). Esat sveicināti, kaimiņi! Ak, tur guļ tas Grants!

Remesis. Laikam tas, — apakš karoga?

Grieta. Kā tad tā — bez zārka?! Kas tad tā par kristīgu būšanu? Un jau smaka nāk!

Cimba. Īstam jūrniekam zārks bijis — nebijis!.. Bet nākat nu tuvāk! Ko tad jūs tur mīņājaties? Vai tad tā liķa smaka jums no deguniem uz kājām krit?

Jūṛasteters. Mēs tuvāk neiesim. Mēs jau nenācām bērēs.

Grieta. Es jau atnācu tik tāpat paskatīties.

Remesis. Mēs nācām oficialā uzdevumā, no ciema valdīšanas.

Gutmans. Tas labi. Tad nu esat tik laipni un atdarat Dieva klētiņas durvis.

Jūṛasteters. To mēs nedarīsim!

Cimba. Patiesi runājot, es jau domāju, ka tā būs.

Gutmans. Ko tad tas nozīmē?

Jūṛasteters. Durvis ir aizzīmogotas un tā tām jāpaliek.

Remesis. Kas viņas aizzīmogojis, tas tik viņas var atdarīt.

Jūṛasteters. Bez augstās valdīšanas ziņas nevar zīmogu noņemt.

Gutmans. Un tā tad mēs nevarēsim mūsu cienījamo kapteini Grantu godam apbedīt?

Grieta. Tādu grēcinieku jau var tepat bez Dieva vārda aprakt! — Blakus tām divām Dieva sodītām...

Cimba. Nu, kad te būtu jāgulda Jūṛasteters, tad tu runātu citādāki. Tad arī bez Dieva klētiņas neiztiktu.

Putā. Man atslēga ir. Liekat tik, mācītāja kungs, un es slēgšu durvis vaļā.

Cimba. Patiesi runājot, tā šņorīte pie pečaptes tad pārtrūks pati. Neviens nebūs viņai ne pirksta piedūris.

Jūṛasteters. Par to jūs atbildēsāt tiesas priekšā!

Gutmans. Šinī gadījumā es varu atbildēt tik Dieva priekšā! Putā, slēdzat durvis vaļā!

Remesis. Mēs to nepielaidīsim! Tā ir pretestība valdībai!

Jūrasteters. Kad jūs ar varu, tad mēs ar tāpat! Remesi un Grieta, aizstāvēsim durvis! Nelaidīsim ne par ko!

Grieta. Neļausim ar noziedznieka un pagāna līķi apgānīt mūsu Dieva namiņu! Nost no durvīm, tu grābekli, tu, Puta!

Cimba. Neklausies, Puta, sievieša!

Remesis. Kā gan, mācītāja kungs, jūs to varat atļaut!

Jūrasteters. Kad ciema vecākais to noliedz, tad jāklausa arī mācītājam!

IV skats.

Ints (kopā ar Alliti, negaidot). Es gribētu redzēt, kas man to varētu noliegt!

(Visi satrūkstās un iesaucās: „Ints!“ Un Ints turpina.) Kas man varētu noliegt apglabāt mana tēva pelnus!

Cimba. E-ta bija! Manu dēliņ, Intiņ! Tu dzīvs un vesels? (Apkampj Intu.)

Ints. Līķi jau nestaigā...

Tilda. Mans sen gaidītais brīnums! Int!

Ints. Mana Tildiņa, mana dūjiņa! Tu mani gaidīji?

Tilda. Ja, kā savu pazudušo brālīti. Un tu klāt!

Ints. Ja, māsiņ, un tieši uz tēva bērēm! Sveiki, mācītāj!

Grieta. Tas jau tas jūras laupītājs — Ints!

Jūrasteters. Būs jāsauc ļaudis palīgā!..

Remesis. Es skriešu uz ciemu!

Ints (stingri uz Remesi un Jūrasteteri). Nekur jūs neiesat, bet paliksāt, kamēr neapbedīsim nelaiķus. Vai dzirdat? To jums pavēl — Ints!

Tilda. Un visi iesim Dieva klētiņā. Kā toreiz — vienā pulciņā!

Cimba. Loki ceļus sava tēva Kaidagas pelnu priekšā!

Gutmans (paceļ augstu gaisā urnu). Miers viņa lielajam nemieram!

Ints (nolocīdamies). Piedod man! Piedod tavim naidniekiem, piedod visai dzīvei! Un miers tavim pelniem! Miers šiem kapiņiem te visapkārt, kuros dus tik daudz saldu un rūgtu atmiņu! Cik reizes tur no selgas es neesmu žēli šinī krastā raudzījies! Maiva un Valda! Pie jums tagad nokāps mans un ari jūsu tēvs! Pieņemat viņus! Miers ari tevīm, nelaimīgais Grant!

Cimba. Pie krūtīm Grants bija piespiedis šo trauciņu ar pelniem, kad atradām viņa liķi jūrmalā un apkārt sev bij tinis „Albatrosa“ karogu, kā īsts kapteinis, kam kuģis laižas dibenā...

Ints. Ja, tas ir aizkustinoši. Grants ir mana tēva atliekas pārvedis dzimtenē... Šo mīlas darbu!

Gutmans. Tas viņa beidzamais, skaistākais samierināšanas un izlīgšanas darbs! Lai svēta viņa piemiņa...

Jūrasteters. Kas gan „Albatrosu“ nolaida dibenā? Mēs vēl to dabūsim zināt!

Ints. Protams, kas tad gan cits, kā jūras lau-pītājs Ints!

Tilda. Tas nevar būt! To Ints nevarēja darīt!

Ints. Kāpēc, mīļā meitiņ, tas nevar būt? Es atbraucu šurp jūs visus aplaupīt!

Grieta. Vai Dieviņ, ko viņš runā!

Remesis. Vai dzirdat? Tā viņš man toreiz Maivu nolaupīja.

Ints. Ja! Es atbraucu nolaupīt jums mēmo sudraba zvanu. Man viņš vajadzīgs, ar ko baidīt uz jūras mazdūšīgos un mānīcīgos jūras braucējus. Uz sava korveta to celšu un ar to kopā iešu jūras dibenā, kad pienāks mana stunda... Šis zvans ir mans vienīgais mantojums no mana tēva — un tā tad mans!

Es prasu viņu! Tāpēc lai slēdz durvis vaļā Dieva klētiņai!

Jūras tētērs. Gan kādreiz sasniegs arī tevi taisna tiesa!

Cimba. Lai to izdara tas, kuŗu tiesa nevar tiesāt Allit, nu tev darbs ir durvis attaisīt! Tad kāp pie mēmā zvana

Allits (lielā priekā). To es tūlīt izdarišu! Nāc, Puta! — (Abi iet pie klētiņas ieejas un taisa durvis vaļā.)

Cimba. Tas tiešām vienīgais mana Inta mantojums.

V skats.

Ints. Ja .. (raudzīdamies Tildā). Mans vienīgais ..

Tilda (kaunīgi). Vai tiešām vienīgais?

Ints. Kas tad gan man vēl būtu? (Raugās jautājoši Tildai acīs.) Tu... Tilda?!

Tilda. Te vēl tev būs mans skūpstis! Par visām, visām tavām ciešanām. Es tevi vienmēr tā mīlēju, tā gaidīju, tā ilgojos!

Ints. Neesmu cienīgs tava skūpsta.

Tilda. Šis mēmais skūpstis tev daudz ko teiks. Tas tevi darīs cienīgu!

Cimba. Nu, ņem — kad bērns no sirds tev to sniedz! Tas jau arī tad ir viss, kas mums atlicies.

Ints (Tildu maigi skūpstīdams). Mana mīļā, dārgā bārenīte, mana mazā dūjiņa!

Tilda. Tavas nelaiķa Maivas mīlu es uzglabāju un tev šurp atnesu... Kā kaijas sveicienu no nāves selgas. Šis mīlas mantojums lai izpērk tavas mokas, tavus ziegus! Un kaut man arī tāpēc būtu bojā jāiet! (Pieklaujās pie Inta krūts.)

Ints. Tu ziedo man savu sirdi ziedošo! Tas ir neizteicams, visu samierinošs upuris...

Gutmans. Mīla izpērk visu, samierina visu!
Bet nu, mīlie bērni, iesim sērst Dieva klētiņā, un
vedīsim pēdējo reizi mūsu draugu Grantu vispasaules
soģa priekšā. Neapsūdzēsim viņu, bet liecināsim tam
par labu. Kas nesodīs, tas netiks sodīts pats! (Uz
Jūrasteteri.) Nākat arī jūs, „kristīgie“...

Jūrasteters. Mēs negribam būt nolādētilīdz
ar mēmo zvanu!

(Tālumā ērģeles sāk zanēt „Jūras dziesma“.)

VI. skats.

Gutmans (ļoti lēni runā, viņā skatīdamies). Tas
ir nolādēts, kam mēma sirds...

(Cimba, Ints, Gutmans un Tilda ceļ augšā nestuves, uz ku-
rām Granta liķis, lai nestu to Dieva klētiņā... Pēkšņi at-
skan spilgti sudraba zvana toņi, kuŗi ar katru skaņu pieaug
stiprumā un plūst kā gavilējošs jūras paisums. Nesāji noliek
atpakaļ nestuves un dziļā izbrīnā paliek nekustoši stāvēt...)

Ints. Kāds brīnums!

Cimba. Zvans — runā!

Remesis. Vai tā burvība?

Ints. Lūk, ļaudis no ciema jau šurpu dodās...
Kāds neizsakāms un svēts brīdis!

Tilda. Tā ir mūžīgas mīlas dziesma!

Gutmans. Mēmais zvans ir skanēt sācis! Viss
piedots un izlīdzināts...

(Aizkars.)